

عنوان مقاله:

مفاهیم مهم عرفانی و تجلی آن در هنر معماری اسلامی (نمونه موردی مقابر و مزارها)

محل انتشار:

دومین همایش ملی باستان شناسی ایران (سال: 1394)

تعداد صفحات اصل مقاله: 7

نویسندگان:

یعقوب ابراهیمی - دانشجوی دکتری باستان شناسی (گرایش دوران اسلامی) دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر عضو هیات علمی موسسه آموزش عالی مارلیک نوشهر

هایده خمسه - دکترای مرمت اشیای باستانی - عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر

فرزاد مافی - دکترای باستان شناسی - عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر

خلاصه مقاله:

معماری چیزی را جاویدان و ستایش می کند از این رو جایی که چیزی برای ستایش شدن وجود ندارد، معماری هم نمی تواند وجود داشته باشد. «تشبیه و تنزیه از مفاهیم مهم عرفانی اند که تجلی آن ها در مزارها به طرق گوناگون صورت می گیرد. «تشبیه در اماکن مذهبی به معنای استفاده از نمودهایی است که درک خداوند را برای انسان، آسان تر می کند و موجب ایجاد رابطه ای صمیمانه تر با وی می گردد.» بدین جهت در مزارهای تشبیهی، از عناصری استفاده شده که موجب به حداکثر رسیدن میزان تشبیه، شده و صفاتی را متجلی ساخته است که درک حقیقت را تا منزله درک انسان ها، ساده و آسان می کند. در مقابل آن، مزار تنزیهی به دنبال عاری نمودن ویژگی های جسمانی و تشبیهی از ذات حق است و برخلاف مزار تشبیهی، سعی در به حداقل رساندن نموده های کالبدی و توصیف ذات پروردگار با استفاده از این نمودها دارد. در این مزارها، سیر به تنزیه تمنای دل است و این مزار، نمود کاملی است از جلال خداوندی. به طور کلی، می توان اظهار نمود که تشبیه و تنزیه در حقیقت، درجه ادراک انسان هاست از ذات پروردگار. آنگاه که به ذات حق بنگریم، او را منزله از هر تعریف و توصیفی درمی یابیم، یعنی حقیقت مطلق که هنوز به تجلی نیامده است (تنزیه). اما آنگاه که به جلوه گر شدن وجود حقیقی خداوند در آفرینش بنگریم، می توانیم شناختی محدود از وی بیابیم و این محل تشبیه است. «پس چون به کثرت می نگریم، در دام تشبیه هستیم و چون به وحدت مطلق می نگریم و از اسماء و صفات او که مظاهرش در گیتی است صرف نظر می کنیم، به تنزیه دچار می شویم.» «جمال (زیبایی) و جلال (هیبت)، دو اصطلاح منحصر به فرد فلسفه و عرفان اسلامی اند، اما نقش آن ها در ساحت هنر، به ویژه معماری قدسی و مذهبی، آن چنان شگفت انگیز است که بدون بررسی کارکردشان، تبیین ویژگی و ماهیت مزارها چندان ممکن نیست.» در این مقاله با بررسی موردی از برخی مقابر و مزارها سعی شده است تا به شناخت بهتر و صحیح تری از مفاهیم مهم عرفانی در هنر معماری اسلامی پرداخته شود.

کلمات کلیدی:

مفاهیم عرفانی، هنر معماری اسلامی، جاودانگی، مقابر، مزارها

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/541061>

